

Flaggans Dag i Hemse.

Intressant föredrag om Hemse kyrka av professor Roosval.

Mulen ingick 6 juni i Hemse för att senare visa en grönskande svensk sommersdag i all sin skönhet. Såväl kyrkan som senare folkhögskolans gymnastiksal voro fullsatta av folk. På Sudervallen åsågo omkring 800 personer tävlingarna i park och varpa.

Professor Johnny Roosval höll efter högmässan ett intressant föredrag om Hemse kyrkas byggnadshistoria.

För femtio år sedan kom man underfund med att man hade en stor skatt i behåll, nämligen de ekplankor varav golvet bestod och som voro rester av den äldsta kyrkan. Dessa plankor, som kunna betraktas som en oersättlig skatt, förvaras nu i Nya historiska museet, Stockholm. Denna äldsta kyrka var troligen en stavkyrka, byggd av stående plankor med den rundade men glättade sidan utåt. Vi veta ej så mycket om denna kyrka, sade tal, men vi veta desto mera om stenkyrkan som kom till i slutet på 1100-talet, alltså ungefär samtidigt som Erik den Helige levde. Först byggdes koret, och enligt den kristna idén byggdes det starkt och solitt. Nuvarande altare och foten av dopfunten härröra också från denna tid. Även det vackra krucifixet tillkom i samband med bygandet av koret.

Några år in på 1200-talet hade församlingsskassan vuxit till sådant belopp, att man kunde skrida till bygandet av själva långeppet. Valven byggdes emellertid ej då, utan takstolarna restes på väggarnas krön. Fönstren voro på den tiden ej så stora utan cirka tio gånger mindre än de nuvarande samt försedda med glasmålningar.

1200-talet var en kritisk tid för Gotland emedan sjörövare gjorde ideliga strandhugg och särskilt var södra Gotland utsatt för deras anfall. Man befäste kyrkornas torn så att man därifrån kunde skjuta på fienden. Valv byggdes, och i Hemse tillkommo dessa omkring år 1230. Något senare byggdes tornet. I tornet hade klockan, hela socknens musikinstrument, sin plats. Tornen voro i allmänhet de största försvarsverken i befästningarna, och även kyrkornas torn fingo många gånger tjänstgöra såsom försvarsverk. I Hemse torn finnes ännu en glugg kvar som kan tänkas ha tjänstgjort som skottglugg. Dubbelt valv byggdes även i tornet. De gotländska kyrkornas valv äro starkt byggda och bjuda bra skydd mot eld. Valven målades. Från 1200-talet härrör möjligen även den översta delen av dopfunten. Några fasta bänkar funnos ej på den tiden, hela församlingens uppträdande var mera ödmjukt, och man nöjde sig med lösa bänkar.

Under 1300-talet tillkommo tvenne helgonmålningar framme i koret. Från 1400-talet äro flera målningar kvar på väggarna visande Kristi historia samt en del helgon. Målningarna äro emellertid hårt restaurerade. Även en bild av Seta Birgitta finnes, men egendomligt nog för hon en ox med sig, och man vet ej varför. Hantverken i kyrkan tillkommo i allmänhet under 1500-talet, då man ej tycktes ha annat att tänka på än bygandet av sådana. 1600—1700-talen kännetecknades av stor iver att bygga upp kyrkans inre. Sandstensåldern för kyrkorna torde man även kunna kalla detta århundrade. 1700-talet blev ett snickeriernas och 1800-talet ett bekvämlighetens tidevarv. Under detta senare århundrade tillkom i allmänhet värme, ljus och bekvämare sittplatser. I slutet på 1800-talet och i början på 1900-talet försökte man att få kyrkans skatter på dess rätta platser.

I fortsättningen formade sig talstord mera till en predikan än till ett föredrag. Vad jag nu berättat, sade tal, är kyrkans yttre historia, och man kan likna kyrkobygget vid en trädstams årsringar. Själva livet i ett träd är emellertid de sköna frukterna samt blommorna och bladen. Vad är då livet i kyrkan? Jo, det är gudstjänsten. Kyrkans form är en musik, den kan sluta en hop människor till en ends menighet. Är detta underligt, denna kyrka som hört och sett så mycket.

Dagens gudstjänst är en av de tusenden. Hur många gudstjänster kunna ha hållits här? Om man räknar med ungefär 70 per år kommer man fram till 6.300. Samma hymner ha sjungits, valven ha vibrerat för samma trosbekännelse. Vilken enighet är det icke i dessa gudstjänster. Det är ett särskilt liv i dessa murar, människornas böner och hymner ha adlat dem. Det är endast detta som gör gudstjänsten till det den är. Byggnadens form bidrager även, bara en kyrkoruin inger ju en känsla av kyrkomusik. Byggnästarna inlade i

byggnadssättet en genialitet som står sig i århundraden. När man träder in i tornet är detta ett ödmjukhetens försum. Allt inger andakt, och man känner att Herren bor i sitt heliga tempel. Kyrkan ger en vacker återblick av människohjärtat. Huru dyrbar är icke kyrkan. Behöver den restaureras, må man då nalkas med av vördnad drojande hand.

Högtidsstunden i folkhögskolan

blev en ståtlig hyllning till det fria Sverige. Gotlands spelmansförbunds södra krets under folkskollärare Emil Dalströms ledning inledde programmet med »Festspel» o. tre andra musikstycken. Liksom så många gånger förr gladdes man åt den förstklassiga musiken. Dagens högtidstalare var redaktör C. O. Nilsson, Visby, som i ett kraftfullt och kärnfullt tal hyllade den svenska flaggan, hemmet och fosterlandet. Dalströmska kvartetten utförde vidare några kvartettsånger. Spelmansförbundet konserterade ånyo, och till sist avslöt rektor Johan Jeppsson högtidsprogrammet med att tacka de medverkande, varvid han bl. a. erinrade om att det var första gången en socialdemokrat hållit högtidstalet på folkhögskolan. Talgladde sig även åt att det gotländska folket lärt sig att sjunga Heidenstams vackra »Sverige». Till sist tolkade rektor Jeppsson med några ord den längtan som svensken i utlandet känner efter hembygden och fosterlandet.

Lyckade park- och varptävlingar

På grund av att 6 juni i år inföll på en söndag hade dagens tävlingar rekorddeltagande med 36 varplag, varav 11 i stenklassen, 8 lag i bakpark samt 6 i frampark. Den stora nyheten för året var, att tävlingarna kunde gå av stapeln på samma plats, nämligen Sudervallen. Varpkastarna, som höllo till på träningsplanen, funno nog marken lite väl hård, men när de kastat in sig, tycktes detta ej spela någon större roll, ty kastningen var förstklassig. Första omgångens segrare bildade första klassen och förlorarna andra klassen, vidare fanns det även en stenklass.

Parkspelarna åsågo planen lite ojämn, men i stort sett voro även de nöjda. Flera av lagen spelade vacker park och särskilt fäste man sig vid När II:s granna inslagning i parken.

Årets arrangemang med tävlingarna på samma ställe voro mycket lyckade, och över 800 personer togo tillfället i akt att samtidigt få se tävlingarna i park och varpa och en fotbollsmatch mellan Alva och Gute. På grund av de många lagen fick varpkastarna hålla på till sena kvällen och i finalmatchen måste vitt papper på stickorna användas.

Prislistan fick följande utseende:

Varpa: Klass I: 1) V. Båtelssons lag, Eksta, 2) B. Anderssons, Ala, 3) E. Olofssons, Hemse, 4) G. Nilssons, Hemse, 5) H. Olssons, Eksta, 6) I. Holmbergs, Fide.

Klass II: 1) Ringrens lag, Ala, 2) K. J. Veströms, Ala, 3) Edvin Petterssons, Hemse, 4) H. Gahms, Hemse.

Stenklassen: 1) M. Siltbergs lag, Fardhem, 2) E. Jakobssons, Fardhem. Tröstpris: K. E. Svenssons lag, Burs.

Bakpark: 1) Alva, parkkarl Hugo Gardell, 2) När II, Ture Nilsson, 3) Burs, Albert Alvegren, 4) Östergarn, Magnus Bendelin.

Frampark: 1) När II, parkkarl Ture Nilsson, 2) Hablingbo, Rune Mattsson, 3) När III, Erik Hansson.

Fotbollsmatchen mellan Gute och Alva blev en stor besvikelse för hemmapubliken, emedan segern gick till gästerna. Alva hade det mesta av spelet, men målskytten saknades trots flera mycket goda tillfällen. Då ställningen i halvtid var 2—2 och Alva spelat i motvinden, voro åskådarna säkra på att segern skulle komma för hemmalaget, men det blev Gute, som kunde skjuta halvlekens enda mål varför matchen slutade med målsiffrorna 3—2 till Gute. Gutepojkarna spela säkerligen den trevligaste och justaste fotbollen av Visbylagen, men tekniken och snabbheten brister en hel del. Alva saknar som förut sagts en målskytt, många målchanser utnyttjades dåligt. Dagens största behållning var B. Johanssons eleganta straffspark, då Gutenålvakten medelst en liten fintning lurades att kasta sig mot motsatt håll och bollen med snigelfart sökte sig in i andra hörnet. Bäst av alvaspelarna var hemsebon K. G. Pettersson.

På kvällen roade sig ungdomen på festplatsen, och när festligheterna avslutades kl. 24 hade ännu en vällyckad 6 juni i Hemse försvunnit. Den lilla malörten i all glädjen var nog att affärerna måste vara stängda, men det kunde roligt även för affärsmännen att en gång få närvara vid högtidigheterna.